

Espoon kaupungin työväenopisto

Taiteen perusopetuksen yleinen oppimäärä

Visuaaliset taiteet: kuvataide
Opetussuunnitelma 2.4.2007

Sisällysluettelo

1. Espoon työväenopiston toiminta-ajatus, arvot ja yleiset tavoitteet
- 1.2. Kuvataideopetuksen toiminta-ajatus

2. Kuvataideopetuksen arvot ja yleiset tavoitteet

3. Opetuksen toteuttaminen

- 3.1. Oppimiskäsitys
- 3.2. Oppimisympäristö
- 3.3. Työtavat
- 3.4. Opiskelijaksi ottaminen
- 3.5. Henkilökohtainen opetussuunnitelma

4. Opetuksen laajuus

- 4.1. Opetuksen tarjonta
- 4.2. Opetuksen rakenne
- 4.3. Opetusjärjestelyt
- 4.4. Opetuksen kesto

5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt opintokokonaisuuksittain

- 5.1. Mitä kuvataideopetus on aikuisille?
- 5.2. Kuvataiteen perusteet (opintokokonaisuudet 1-6)
- 5.3. Syventävät opinnot (opintokokonaisuudet 7-10)
- 5.4 Kuvataiteen oppisisällöt
- 5.5. Mitä opintokokonaisuuden jälkeen?
- 5.6. Työpajaopintokokonaisuudet ja muualla suoritettujen opintojen hyväksilukeminen

6. Arviointi

- 6.1. Päätötodistus
- 6.2. Osallistumistodistus

Espoon kaupungin työväenopisto

Taiteen perusopetuksen yleinen oppimäärä

Visuaaliset taiteet: kuvataide

Opetussuunnitelma 2.4.2007

Esipuhe:

Espoon työväenopisto pitää yhtenä tärkeistä tavoitteistaan olla edelläkävijä tehtävässään tarjota aikuisille ja kuntalaisille, laajemmin myös lähikuntien asukkaille laadukasta opetusta. Espoon työväenopisto on myös Suomen suurimpia vapaan sivistystyön oppilaitoksia ja antaa siten mahdollisuuden tarjota opintokokonaisuuksia sekä alueellisissa ja ympäröivään kulttuurielämään suuntautuviissa projekteissa että opiston eri painopistealueiden yhteistyönä.

Toivomme voivamme olla yhdessä muokkaamassa opetussuunnitelmasta sellaista, josta on hyötyä myös muille oppilaitoksille, jotka valmistelevat taiteen perusopetuksen yleistä oppimäärää aikuisille.

Esimerkkiopetussuunnitelma perustuu Opetushallituksen 30.3.2005 vahvistamaan taiteen perusopetuksen visuaalisten taiteiden yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteisiin (Dnro 11/011/2005).

Opetushallituksen työryhmän laatiman tekstin päällekkäisyyksiä on poistettu ja järjestystä muutettu aikuisille suunnattujen opetussuunnitelmien ja vapaan sivistystyön käyttöön sopivaksi. Alaosioissa teksti noudattaa pääosin samoja lausekalkuja kuin alkuperäislähdekin. Esittämämme opetussuunnitelma ei ole tarkoitettu suoraan eri oppilaitosten käyttöön, mutta toivomme sen olevan hyvä pohja oppilaitoksille, jotka haluavat laatia paikallisiin olosuhteisiinsa sopivan ja oman oppilaitoksen arvojen, opetusympäristön ja toimintaedellytysten mukaisen opetussuunnitelman.

Opetussuunnitelman perusteiden lisäksi muita lähteitä opetussuunnitelmatyössä ovat olleet Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liiton kokoaman opetussuunnitelmatyöryhmän laatima esimerkkimalli kuvataiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelmaksi ja taulukko kuvataiteen perusopetuksen sisältöalueista ja yleisen oppimäärän opintokokonaisuuksista, Helsingin kaupungin suomenkielisen työväenopiston kuvataiteen perusopetuksen opetussuunnitelma, Espoon kaupungin työväenopiston opetuksen puitesuunnitelma, Espoon kaupungin työväenopiston käsityön taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma sekä muistiinpanot taiteen perusopetuksen kehittämispäiviltä vuosilta 2004-2006. Lisäksi on perehdytty taiteen perusopetuksesta saatavissa olevaan verkkomateriaaliin.

Työ on toteutettu yhteistyönä Sirpa Fourastié TaM, suunnittelijaopettaja ja Minna Kattelus TaM, suunnittelijaopettaja, tiimivastaava.

Helsingissä 3.4.2007

Espoon työväenopiston taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelma

Espoon työväenopiston kuvataidetiimin toiminta perustuu lakiin taiteen perusopetuksesta (633/1998) sekä sitä täydentävään asetukseen (813/1998). Opetushenkilöstön kelpoisuus perustuu asetukseen opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (986/1998).

Tämä opetussuunnitelma perustuu Opetushallituksen 30.3.2005 vahvistamaan taiteen perusopetuksen visuaalisten taiteiden yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteisiin Dnro 11/011/2005.

Espoon kaupungin kulttuurilautakunta on hyväksynyt tämän opetussuunnitelman: 12.4.2007.

Opetussuunnitelma

1. Espoon työväenopiston toiminta-ajatus, arvot ja yleiset tavoitteet

Espoon työväenopiston ydintehtävänä on toimia espoolaisena monikulttuurisena, kaksikielisenä opiskelu- ja kohtaamispaikkana. Tavoitteena on luoda mahdollisuudet omaehtoiseen oppimiseen sekä osallistumisen, olemisen ja tekemisen iloon. Opisto pyrkii edistämään erilaisuuden ja moniarvoisuuden ymmärtämistä sekä arvostamaan perinteitä ja luomaan uutta kulttuuria. Opisto on aikuisopetusta tarjoava vapaan sivistystyön oppilaitos, jossa kurssien ja luentojen lisäksi tarjotaan avoimen yliopiston ja ikäihmisten yliopiston kursseja sekä perhekursseja. Opistossa toimii myös avoimia kädentaitojen, tietotekniikan ja median työpajoja.

Työväenopistossa yhteisesti laaditut toimintaa ohjaavat periaatteet kuvaavat opiston arvolähtökohtia ja ovat toiminnan perusta kaikilla tasoilla. Henkilöstö on yhteisesti sitoutunut työtoiminnassaan noudattamaan näitä arvoja.

Niitä ovat

- *Ihminen ensin*
- *Oppiminen on suuri mahdollisuus*
- *Yhteiskunnallinen vaikuttaminen*

1.2. Kuvataideopetuksen toiminta-ajatus

Kuvataiteen opiskelun tarkoituksena on avata opiskelijoille uusia mahdollisuuksia ymmärtää taidetta ja kulttuuria sekä niiden sisältämiä merkityksiä. Tehtävänä on kehittää opiskelijoiden ajattelemisen taitoja ja luovuutta. Kuvataideopetuksen tehtävänä on kehittää sellaisia taitoja ja tietoja, joita opiskelija tarvitsee elämän eri aloilla ja jotka antavat hänelle valmiuksia hakeutua myöhempiin opintoihin.

Opetuksen keskeisiä alueita ovat kuvataiteen historia ja nykypäivä, kuvallisen ilmaisun, tekniikoiden ja materiaalien hallinta aikuisten valitsemilla kuvataiteen alueilla. Opetuksessa otetaan huomioon kuvataiteen uusinta tutkimusta ja opetukseen sovelletaan monitaiteisia työmuotoja. Nykyaikaisen viitoittamat uudet ilmaisumuodot ovat läsnä annettavassa opetuksessa.

Kuvataiteen perusopetus yleisen oppimäärän mukaan on suunnitelmassamme kohdennettu erityisesti aikuisille ja tarkoittaa opetussuunnitelman mukaista, tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää opetusta. Se on rakennettu samojen perusperiaatteiden mukaisesti kuin lapsille ja nuorille tarkoitettu taiteen perusopetus. Aikuisille opetusta suunniteltaessa otetaan huomioon heidän kiinnostuksensa kohteet, heidän aiemmat opintonsa ja kokemuksensa visuaalisten taiteiden alueilla. Aikuisia ohjataan laatimaan oma henkilökohtainen opintosuunnitelma oppilaitoksen

opetustarjonnan pohjalta. Opetuksessa luodaan kannustava, turvallinen ja sosiaalisesti vuorovaikutteinen opiskeluympäristö. Aikuisia ohjataan itsenäiseen ja oma-aloitteiseen opiskeluun.

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän tehtävänä on luoda perustaa emotionaaliselle, esteettiselle ja eettiselle kasvulle sekä antaa edellytyksiä elinikäiseen taiteiden harrastamiseen. Opetuksen tehtävänä on myös kehittää ja säilyttää kansallista kulttuuria sekä tukea opiskelijan kykyä arvostaa eri kulttuureja ja toimia monikulttuurisessa yhteiskunnassa.

Opisto uudistaa yleisen opetussuunnitelman vuosittain ja sen arviointiin ja edelleen kehittämiseen osallistuvat työväenopiston kuvataiteen opettajat yhdessä opiskelijoiden kanssa.

Taiteen perusopetuksen opettajat laativat opetussuunnitelman opintokokonaisuuksien tarpeisiin. Työpajaopintojen ja niihin liittyvien kurssien opetussuunnitelma laaditaan taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmassa annettujen ohjeiden mukaan. Opettajille järjestetään yhteisiä keskustelutilaisuuksia, joiden tavoitteena on toimia vuorovaikutuksellisinä pedagogisina foorumeina.

2. Kuvataideopetuksen arvot ja yleiset tavoitteet

Visuaalisten taiteiden perusopetuksen yleisen oppimäärän opetuksen tavoitteena on kehittää opiskelijan taitoja toimia tietoon ja vuorovaikutukseen pohjautuvassa yhteiskunnassa. Tavoitteena on kehittää visuaalisen ajattelun taitoja niin, että opiskelijalle syntyy käsitys visuaalisen ilmaisun laaja-alaisuudesta ja kerroksellisuudesta. Oman taiteellisen työskentelyn avulla opiskelija voi määrittää suhdettaan luontoon ja kulttuuriin sekä ymmärtää, analysoida ja tulkita yhteiskunnassa ilmeneviä visuaalisia merkityksiä. Tavoitteena on, että opiskelija opintojen myötä oppii ymmärtämään taiteen merkityksen omassa elämässään. Opiskelija oppii ymmärtämään, tulkitsemaan ja arvottamaan kuvataiteen ilmiöitä nyky-yhteiskunnassa historiallisesta, eettisestä ja esteettisestä näkökulmasta.

Visuaaliset valmiudet

Opiskelija oppii

- ajattelunvalmiuksia
- maailman jäsentämistä näkemänsä ja kokemansa avulla
- oman työskentelynsä jäsentämistä ja pohdintaa
- käyttämään omassa ilmaisussaan ajatuksiaan, mielikuviaan, tunteitaan, tietojaan ja taitojaan
- visuaalisten taiteiden käsitteitä ja sanastoa ja osaa käyttää niitä.

Ilmaisu

Opiskelija oppii

- ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan visuaalisesti
- ilmaisussa tarvitsemiaan taitoja ja tietoja
- käyttämään keskeisiä välineitä, työtapoja ja materiaaleja sekä soveltamaan niitä työskentelyssään
- soveltamaan taitojaan ja tietojaan oman työn suunnittelussa ja toteuttamisessa
- hakemaan vaikutteita työskentelynsä luonnosta, rakennetusta ympäristöstä,

historiallisista kohteista, museoista ja näyttelyistä, muilta taiteenaloilta, tietokirjallisuudesta ja mediasta sekä visuaalisten ja muiden alojen ammattilaisilta.

- välinehuollon perusteita, materiaalien tarkoituksenmukaista, turvallista ja kestävän kehityksen mukaista käyttöä.

Kulttuurisuhteen kehittyminen

Opiskelija oppii

- hankkimaan tietoa oman kulttuurinsa ja muiden kulttuurien elämäntavasta, visuaalisista taiteista, niiden historiasta, nykyisyydestä ja kulttuuriperinnöstä sekä vertailemaan niitä keskenään
- arvostamaan ja arvottamaan omaa kulttuuriaan ja itselleen vieraita kulttuureita
- tuntemaan vastuuta luonnosta ja elinympäristöstä.

Sosiaaliset ja vuorovaikutukselliset taidot

Opiskelija oppii

- oma-aloitteisuutta
- keskittymiskykyä, herkkyyttä, eläytymiskykyä ja itseluottamusta
- ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän työskentelystä
- työskentelemään vuorovaikutuksessa ryhmän ja ympäröivän yhteisön kanssa
- käyttämään kulttuuripalveluja

Arviointikyvyn kehittyminen

Opiskelija oppii

- arvostamaan, tulkitsemaan ja arvioimaan sekä omaa että muiden työskentelyprosessia, oppimista ja tuloksia
- arvioimaan visuaalisten taiteiden teoksia, tuotteita, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä mediaympäristöä.

3 Opetuksen toteuttaminen

3.1. oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen ymmärretään yksilölliseksi ja yhteisölliseksi taitojen ja tietojen rakennusprosessiksi, jonka kautta syntyy kulttuurinen osallisuus. Taiteen oppiminen on pitkäjänteinen ja kokonaisvaltainen prosessi. Opiskelu on tavoitteellista, ja erilaisissa tilanteissa työskennellään opettajan ohjauksessa, vuorovaikutuksessa opettajan ja ryhmän kanssa sekä itsenäisesti. Opettajalla on keskeinen merkitys sekä opiskelijan opiskelutaitojen että opiskeluympäristön kehittämisessä sellaiseksi, että erilaisten opiskelijoiden edistyminen on mahdollista. Opiskelijalla on aktiivinen rooli opiskelussa ja oppimisessa. Opetuksessa otetaan huomioon opiskelijan aiemmat kokemukset ja hänen elämänsä maailmansa. Oppimisessa lähtökohtana on tutkiva oppiminen ja toiminnallinen lähestymistapa opittaviin asioihin. Työtapojen tulee ohjata opiskelijoita arvostamaan kaikkien ryhmän jäsenten työskentelyä ja työn tuloksia.

3.2. Oppimisympäristö

Oppimisympäristö käsitetään laajaksi. Siihen kuuluu Espoon kunta ja pääkaupunkiseutu. Espoon työväenopistolla on alueellisia toimipisteitä ja opetuksen suunnittelussa otetaan huomioon paikalliskulttuurit.

Oppimisympäristöjen suunnittelua ohjaa strukturalistinen oppimiskäsitys. Oppiminen on yhdessä tekemistä, oivalluksia ja elämyksiä. Tässä Espoon työväenopisto tarjoaa mahdollisuudet sekä laadukkaaseen tekemiseen että sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Menetelmien kehittämisen rinnalla kulkee kiinteästi oppimisympäristöjen kehittäminen.

Oppimisympäristö tukee opiskelijan omien tavoitteiden asettamista ja antaa hänelle onnistumisen kokemuksia. Hyvä oppimisympäristö on ilmapiiriltään avoin, myönteinen ja opiskelijoita rohkaiseva. Opiskelijaa kannustetaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Heitä tuetaan löytämään sopivia työtapoja tavoitteelliseen ja pitkäjänteiseen opiskeluun.

Tilat, työvälineet ja materiaalit mahdollistavat opetussuunnitelman perusteiden mukaisen opiskelun. Hyvä opiskeluympäristö on fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen. Opiskeluympäristössä on otettava huomioon, että taiteellinen työskentely on pitkäjänteistä ja taitojen oppiminen tapahtuu vähitellen ja vaatii aikaa. Oppiminen perustuu tekemällä oppimiseen, suunnitelmallisuuteen sekä kykyyn arvioida omaa oppimista. Opetuksessa painottuvat yhdessä opiskelu ja oppiminen.

Ks. Liite 1.

3.3. Työtavat

Työtapoja valittaessa huomioidaan opittavan asian tai tehtävän luonne ja työskentelyn prosessinomaisuus. Tehtäviin virittäytyttäessä huomioidaan moniaistisuuden, mielikuvituksen ja eläytymisen merkitys. Aiheiden, teemojen ja työtapojen valinnoilla pyritään vahvistamaan oppimisen iloa.

Työtavoissa otetaan huomioon kuvataiteen luonne. Oppimistapahtumassa on keskeistä omien kokemusten, ajatusten ja tunteiden pohdinta ja niiden työstäminen visuaaliseen muotoon. Materiaalien ja tekniikoiden parissa työskentely vaatii aikaa. Visuaalisissa taiteissa ilmaisukyky, taidot ja tiedot kehittyvät, kun opiskelu etenee rauhallisesti ja pitkäkestoisesti.

3.4. Opiskelijaksi ottaminen

Opintoihin tarjotaan johdanto verkkokurssin muodossa.

Haku aika muodostetaan säännölliseksi ja opisto arvioi ryhmäkoon kuvataideopetuksen toiminnan edellytysten mukaan. Ryhmäkoko on 16 opiskelijaa.

Valintaperusteet: Opiskelijat valitaan opintoihin valintatehtävän avulla.

3.5. Henkilökohtainen opetussuunnitelma HOPS

Henkilökohtainen opetussuunnitelma eli HOPS sallii ottaa huomioon taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän laatimista varten kirjatuihin ohjeisiin mainitut vammaan, esteisiin ym. opintoihin vaikuttavat seikat. HOPS on oppimisen väline ja opiskelija saa tukea ja ohjausta sen suunnittelemisessa. Opiston muiden tiimien tarjoaman opetuksen soveltuvat kokonaisuudet on mahdollista sisällyttää suunnitelmaan opintokokonaisuuksien työpajaopintojen osalta.

4. Opetuksen laajuus

Yleisen oppimäärän periaatteiden mukaisesti laadittu opetussuunnitelma sisältää 500 laskennallista opetustuntia. Espoon työväenopiston opetussuunnitelmassa opetus on suunniteltu annettua tuntimäärää laajemmaksi, sillä opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttaminen edellyttää laajempaa tuntimäärää. Myös Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto suosittelee, että kuvataiteen perusopetuksen laskennallinen laajuus on vähintään 700 opetustuntia. Liiton kanta on, että Opetushallituksen antaman taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden mukaisten tavoitteiden ja sisältöjen toteutuminen edellyttää riittävän laajat kuvataiteen opinnot.

4.1. Opetuksen tarjonta

Opintokokonaisuudet muodostuvat lähiovetusjaksoista, verkko-opinnoista ja opiskelijan itsenäisestä työskentelystä. Lähiovetuksena järjestetään sekä pakollisia että valinnaisia työpajaopintoja. Kaikkiaan opiskelijan tuntimäärä taiteen perusopetuksen opintojen osalta ei ylitä 700 laskennallista opetustuntia. Kymmenen opintokokonaisuutta suoritetaan kolmen lukuvuoden kuluessa. Lukuvuoteen sisältyvät syys-, kevät- ja kesälukukaudet.

Opintokokonaisuuksien tavoitteet ja sisällöt etenevät asteittain perusopinnoista kohti syventäviä opintoja. Yksi opintokokonaisuus on laskettu suoritettavaksi yhtenä lukuvuotena lukuunottamatta kymmenettä opintokokonaisuutta, joka muodostuu opiskelijan päättötyöstä ja jota suoritetaan syventävien opintokokonaisuuksien 8 - 9 lomassa. Kurssimaksuissa noudatetaan opiston opetustuntikohtaista hinnoittelua, joka tarkistetaan vuosittain. Opintokokonaisuuksien tuntimäärät vaihtelevat 50 - 120 tunnin välillä. Laskennan perustana käytetään 45 minuutin pituista oppituntia. Opintokokonaisuuden suorittaminen hyväksyttävästi edellyttää 80% läsnäoloa lähiovetusjaksoilla, oman työn osuuden suorittamista sekä mahdollisiin verkko-opetusjaksoihin osallistumista sekä niiden suorittamista hyväksytysti.

Ks. Liite 2.

4.2. Opetuksen rakenne

Opintokokonaisuudet on lukuvuotittaisessa opetussuunnitelmassa rakennettu teemallisiksi kokonaisuudeksi, joiden sisällä opetus on tasolta toiselle etenevää. Opintokokonaisuudet sisältävät tässä opetussuunnitelmassa määritellyt kuvataiteen perusopetuksen keskeiset tavoitteet ja sisällöt. Kuvataiteen yleisen oppimäärän opinnot muodostuvat kymmenestä opintokokonaisuudesta.

4.3. Opetusjärjestelyt

Opetus tarjotaan eri aihealueiden ja tekniikoiden välisinä kokonaisuuksina. Lisäksi opiskelijalla on mahdollisuus valita omien tavoitteidensa mukaisia ainealueita työpajaopintokokonaisuuksiin (HOPS).

Opintoryhmiä muodostetaan siten, että niiden koko ja opetukselle asetetut tavoitteet vastaavat taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman sisältöjä esim. taiteidenvälisiä opintokokonaisuuksia suunniteltaessa. Opiston alueelliset painotukset ja mm. opetustilat säätelevät ryhmien kokoa. Opetus tapahtuu lukuvuoden aikana kokoontuvissa opetusryhmissä, verkko-opintoina sekä itsenäisenä työskentelynä. Opintoihin kuuluvat henkilö- ja ryhmäkohtainen ohjaus ja mm. opintoretket ja näyttelykäynnit ja näyttelyiden järjestäminen.

Espoon työväenopiston tarpeisiin muokattu opetussuunnitelma huomioi opiston tarjoamat mahdollisuudet tiimienvälisenä yhteistyönä toteutettujen opintokokonaisuuksien järjestämisessä.

Taiteen perusopetuksen ryhmät saavat yhden tai useamman opettajan opetusta riippuen ainealueesta ja mm. HOPSin sisällöstä. Espoon työväenopiston kuvataiteen perusopettajilta vaaditaan laissa ja asetuksessa vaadittu kelpoisuus. He myös laativat oman kurssikohtaisen opetussuunnitelmansa, joka seuraa taiteen perusopetuksen suunnitelman tavoitteita.

4.4. Opiskelun kesto

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma yleisen oppimäärän mukaan tarjotaan kolmevuotisena (yhdeksän lukukautta). Sen lisäksi opiskelijalla on mahdollisuus täydentää puuttuvia opintojaan yhden lisävuoden aikana esittämällä ja hyväksyttämällä opintosuunnitelmansa etukäteen taiteen perusopetuksesta vastaavaksi nimetyllä henkilöllä.

5 Opetuksen tavoitteet ja sisällöt opintokokonaisuuksittain

5.1. Mitä kuvataideopetus on aikuisille?

Aikuista tuetaan kuvataideopetuksessa käyttämään voimavarojaan aktiivisena, motivoituneena, suuntautuneena, itseohjautuvana oppijana, jolla on runsaasti mahdollisuuksia hyödyntää älyllisiä, henkisiä ja luovia voimavarojaan. Oppiminen on mahdollista kaikissa ikävaiheissa ja niissä on olemassa omat erityiset oppimista tukevat piirteensä ja myös oppimisen haasteelliseksi tekeviä seikkoja. Nämä huomioidaan opetuksen suunnittelussa mm. rohkaisemalla opiskelijaa hyödyntämään elämäkokemustaan ja henkilöhistoriaansa ilmaisun ja sisällön aihealueina. Oppisisältöjen suunnittelu seuraa temaattista rakennetta.

5.2. Kuvataiteen perusteet (opintokokonaisuudet 1-7)

Opintokokonaisuuksissa 1-6 opiskelija perehtyy kuvan tekemisen perustaitoihin usealla eri kuvataiteen osa-alueella sekä kehittää omaa kuvallista ilmaisuaan. Opiskelija käyttää kuvan visuaalisia peruselementtejä ja tutustuu eri materiaalien ja

tekniikoiden ilmaisullisiin mahdollisuuksiin. Opiskelija harjoittelee materiaalien ja työskentelyvälineiden käyttämistä tarkoituksen mukaisesti, turvallisesti ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Opintoissa työskentään kuvataiteen ja arjen kuvia sekä niiden yhteyttä kulttuuriin, nykyaikaiseen ja taidehistoriaan. Opiskelija tutustuu esineympäristöön, muotoilun perusteisiin, rakennettuun ja luonnon ympäristöön. Opiskelija harjaantuu tulkitsemaan ja arvioimaan sanallisesti omaa ja muiden työskentelyä.

5.3. Syventävät opinnot (opintokokonaisuudet 8-10)

Syventävissä opinnoissa opiskelija syventää taitojaan ja tietojaan, kykyä työskennellä itsenäisesti, sekä perehtyy aiempaa perusteellisemmin materiaalien ja tekniikoiden mahdollisuuksiin oman ilmaisunsa välineenä. Tavoitteena on, että opintojen aikana opiskelija oppii tekemään tietoisesti valintoja omassa ilmaisussaan sekä perustelemaan niitä. Opiskelija oppii tapoja arvioida omaa ja muiden työskentelyä ja teoksia. Opiskelija saa monipuolisia kokemuksia työskentelystä yhdessä muiden kanssa. Myös syventävissä opintokokonaisuuksissa yhdistetään kuvataiteen eri osa-alueita ja toteutetaan taiteiden välisiä teemoja.

Ks. Liite 3.

5.4 Kuvataiteen oppisisällöt

Kuvataiteen oppisisältöjen tavoitteet sisältyvät opintokokonaisuuksiin.

- Piirustus ja maalaus

Tavoitteena on tukea kuvailmaisun perustaitojen kehittymistä ja syventämistä, kykyä kommunikoida ajatuksia, kokemuksia ja kehittää omaa ilmaisua.

- Kuvanveisto

Tavoitteena on kehittää tilan ja muodon tajua, tukea ilmaisua ja perehtyä kuvanveiston kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin yhteyksiin.

- Arkkitehtuuri ja ympäristösuunnittelu

Tavoitteena on että opiskelija ymmärtää ihmisen toiminnan vaikutuksen luonnon ja rakennetun ympäristön laatuun ja että ympäristön laadulla on merkitystä ihmisen hyvinvointiin. Opiskelija oppii hahmottamaan ympäristön rakentumista jatkuvana prosessina suhteessa kulttuurin eri osa-alueisiin ja luonnon olosuhteisiin.

- Muotoilu

Tavoitteena on perehtyminen muotoilun rooleihin ja merkitykseen kulttuurin eri yhteyksissä. Tavoitteena on kehittää havainnointia, mielikuvitusta ja ongelmanratkaisutaitoja, materiaalien ja työtapojen tuntemusta sekä kulttuurintuntemusta. Perehdytään kestävän kehityksen periaatteisiin. Opiskelija oppii hahmottamaan ympäristön rakentumista jatkuvana muotoiluprosessina suhteessa valintoihin ja estetiikkaan.

- Taidegrafiikka

Tavoitteena on taidegrafiikan teknisten taitojen ja traditioiden lisäksi tutustua välineen monipuolisiin ilmaisullisiin mahdollisuuksiin. Opetuksessa on käytössä perinteisiä menetelmiä vähemmän myrkylliset tekniikat ja materiaalit.

- Keramiikka

Tavoitteena on materiaaleihin ja tekniikoihin perehtyminen, työskentelyn vaiheiden, suunnittelutaitojen ja ilmaisun sekä yhteistyötaitojen kehittyminen.

-Tekstiili

Tavoitteena on kehittää käsityön materiaalien ja työvälineiden tuntemusta ja käyttöä, kehittää ympäristön havainnointia, rikastuttaa mielikuvitusta ja kokonaisilmaisua, oppia käsityön perustanastoa, oppia tunnistamaan osa käsityössä käytettävistä materiaaleista ja työvälineistä sekä käyttämään niitä. Madalletaan kynnystä hankkia tietoja ja taitoja.

-Valokuva

Tavoitteena on perehtyä valokuvauksen perustaitoihin ja –tietoihin, oppia käyttämään valokuvaa dokumentointiin ja löytää keinoja omaan ilmaisulliseen työskentelyyn. Valokuvauksen historia ja kehitys tulevat tutuiksi.

-Elokuva ja video

Tavoitteena on oppia tulkitsemaan audiovisuaalisen taiteen tuotteita sekä ymmärtämään audiovisuaalisen kulttuurin merkitystä nyky-yhteiskunnassa. Etsitään keinoja käyttää audiovisuaalisen taiteen eri osa-alueita omassa ilmaisussa. Elokuvan ja videon lisäksi etsitään yhteyksiä animaation, tietokonepelien, verkkoteosten sekä muiden ääntä, musiikkia ja kuvaa yhdistävän median ajatteluun.

-Sarjakuva

Tavoitteena on johdattaa sarjakuvailmaisuun ja sen kerrontaan osana viestintää ja taidetta. Opinnoissa perehdytään mm. sarjakuvan rakenteeseen ja narratiivin merkitykseen.

-Ympäristö- ja yhteisötaide

Tavoitteena on pohtia teoksen käsitettä ja sitä, kuinka teos ja sen ympäristö tai ympäröivä tila muodostavat kokonaisuuden. Teos hahmotetaan osana vuorovaikutusprosessia ja pohditaan taiteellisen työskentelyn roolia yhteydessä yhteisöllisesti määriteltäviin asioihin. Opetuksen keskiössä on taiteen tekeminen jonkin yhteisön ehdoilla, yhteisön jäsenten kanssa ja heitä varten. Työmuodot ovat monitaiteisia ja monikulttuurisia.

-Performanssi ja kuvallinen media

Tavoitteena on kehittyä visuaalisten ja ajatuksellisten kokonaisuuksien hahmottamisessa ja oppia suunnittelemaan taide-esitys yleisölle. Se voi sisältää elementtejä tai muistumia eri taidemuodoista. Kuvallisen median ilmaisukeinot, taiteentuntemus, taidehistoria ja nykytaiteen kuvasto, opiskelijan oma kulttuuriperintö ja hänelle vieraiden kulttuurien kuvallinen maailma, rakennettu ja luonnonympäristö, esineympäristö ja kuvallinen media yhdistyvät tämän kokonaisuuden sisällöissä.

- Monitaiteelliset työmuodot

Tavoitteena on luoda yhteyksiä eri taiteen alojen välille ja etsiä yhteistä kieltä, sekä tukea opiskelijoiden ilmaisukeinoja ja niiden laaja-alaisuutta, oppia arvostamaan erilaisia taiteellisen toiminnan lähestymistapoja. Tavoitteena on oppia toteuttamaan teemallisia kokonaisuuksia kuvataiteen eri osa-alueita yhdistäen.

- Taidehistoria

Tavoitteena on perehdyttää opiskelija kuvataiteen merkityksen muodostumiseen yhteydessä historiallisiin tapahtumiin ja historian kirjoittamiseen.

5.5. Aikuisopinnot eli mitä opintokokonaisuuden jälkeen?

Opintokokonaisuuden jälkeen opiskelijoilla on mahdollisuus jatkaa erityisiä tavoitteita ja sisältöjä noudattavilla Espoon työväenopiston järjestämällä kursseilla, joiden sisältöjen suunnittelussa otetaan huomioon taiteen perusopetuksen antamat valmiudet.

5.6. Työpajaopintokokonaisuudet ja muualla suoritettujen opintojen hyväksilukeminen

Opiskelija esittää kurssisuunnitelman ja sen sisällön, sekä koosteen käydystä kurssista. Kooste sisältää esim. työpäiväkirjan ja työprosessin vaiheiden kuvausta ja viimeisteltyjä töitä. Kurseja voidaan hyväksyä HOPSin osaksi ja mieluiten etukäteen sopien. Näin opiskelijalla on mahdollisuus keskustella mielekkäistä tavoista tuottaa materiaalia kurssin aiheena olevasta sisällöstä.

6 Arviointi

Arviointi on jatkuvaa ja oppimiseen kannustavaa, ja opiskelijalle annetaan palautetta myös oppitunneilla. Opetuksen järjestäjä määrää opetussuunnitelmassaan opiskelijalle vuosittain annettavan palautteen määrästä ja muodosta. Opiskelija harjoittelee itsearviointia koko opiskelun ajan. Häntä opastetaan oman oppimisensa dokumentoimiseen ja kehittymisensä seurantaan. Arvioinnin kohteina ovat visuaalisten taiteiden yhteiset tavoitteet ja opiskelijan valitseman suuntautumisvaihtoehdon tavoitteiden saavuttaminen.

Opiskelijan oppimisen arviointi tapahtuu ryhmän kesken, opettajan antamana palautteena sekä opiskelijan itsearviointina. Opintokokonaisuuksien kuluessa ryhmä osallistuu yhteisiin arviointikeskusteluihin, joissa käydään läpi opinnoille asetettujen tavoitteiden saavuttamista opiskelijan itsensä, ryhmän sekä opettajan näkökulmista. Väliarviointien avulla tavoitteita tarkistetaan ja kohdennetaan tarvittaessa uudelleen. Arviointikeskustelua käytetään hyödyksi seuraavan opintokokonaisuuden tavoitteita asetettaessa.

Arvioinnin dokumentoinnin välineenä toimii opiskelijan portfolio. Portfoliotyöskentely sisältyy kaikkiin opintokokonaisuuksiin. Portfoliota käytetään henkilökohtaisen opintosuunnitelman laadinnassa apuvälineenä.

Opistolla on käytössään kurssiarviointilomake, jota soveltaen käytetään taiteen perusopetuksen opintojen arvioinnin välineenä. Opiskelijat arvioivat opintokokonaisuuksia oman oppimisensa lisäksi kurssikokonaisuuden näkökulmasta.

Opettajien itsearviointin ja reflektoinnin välineenä toimii verkko-opettajainhuone kohdennettuine kysymyksineen ja foorumeineen. Verkon välityksellä arviointi on kollektiivista ja opetusta tukevaa. Opiston käyttöönottamaa tuntiopettajien itsearviointiin suunnattua lomaketta käytetään soveltuvin osin taiteen perusopetuksen yhteydessä.

6.1. Päätötodistus

Opiskelija saa taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän päätötodistuksen suoritettuaan 10 opintokokonaisuutta. Kaikki opiskelijan suorittamat opintokokonaisuudet merkitään päätötodistukseen. Todistuksesta käy selville, missä suuntautumisvaihtoehdossa opiskelija on opiskellut.

Päätötodistus sisältää seuraavat asiat:

- koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen nimi
- taiteenala ja opinnot, joista päätötodistus annetaan
- opiskelijan nimi ja syntymäaika
- opiskeluaika vuosina
- opiskelijan suorittamat opintokokonaisuudet ja opiskelijan saaman opetuksen tuntimäärä niissä (laskennan perustana käytetään 45 minuutin pituisia oppituntia)
- rehtorin allekirjoitus ja oppilaitoksen leima
- lainsäädäntö, johon koulutus perustuu
- opetusministeriön myöntämän koulutuksen järjestämisluvan päivämäärä tai kunnan päätös (päivämäärä) opetussuunnitelman hyväksymisestä
- maininta, että taiteen perusopetuksen yleinen oppimäärä koostuu vähintään kymmenestä opintokokonaisuudesta
- maininta, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen vahvistamien taiteen perusopetuksenyleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden 2005 mukaisesti.

6.2. Osallistumistodistus

Opiskelijalle annetaan pyydettyessä todistus suoritetuista opintokokonaisuuksista.

Opetustilat ja materiaalit

Espoon työväenopisto tarjoaa taiteen perusopiskelijoille monipuoliset opetustilat. Opistossa annettava monialainen opetus antaa mahdollisuuden hyödyntää hyvin varusteltuja tiloja mm. kuvataideluokkia, tietotekniikkaa, auditoriota. Opetuksen käytössä on näyttelytilat Kuunkehrässä ja Opistotalossa.

Opetustiloja:

Kuvataideopetuksen käytössä olevat opetustilat alueilla:

Tapiolassa kuvataideluokat, jossa maalausateljeevarustelu, työpajassa ja ateljeessa mm. keramiikan ja kuvanveiston välineistö. Grafiikkaa opetetaan sekä omissa tiloissa että käyttökorvausta vastaan WeeGee -talon grafiikan työpajassa. Valokuvauksen pimiö on Espoon kulttuurikeskuksessa. Lisäksi tietotekniikka ja media -tiimin opetustilat ovat käytettävissä.

Matinkylä – Olarissa on uudet opetustilat Kuunkehrässä, jossa mm. kuvataideopetukselle suunniteltu ateljeehuone ja varasto ja kuvanveisto-opetuksen välineistöä. Monitoimintatila ja hyvin varustellut ompelutila ja kielistudio sekä tietotekniikka ja media -tiimin opetustilat ovat käytettävissä.

Opistotalossa Leppävaarassa on kuvataideopetuksen ateljeeluokka ja auditorio. Keramiikan opetukselle on järjestetty polttomahdollisuudet.

Tilojen tasoa ylläpidetään aluevastaavien kanssa yhteistyössä ja niitä parannetaan huomioiden erityisesti työturvallisuus ja asiakkaiden viihtyvyys ja heidän erityistarpeensa. Tilojen varustelutaso vaihtelee alueittain. Ilmanvaihto ja työturvallisuuden kannalta keskeiset järjestelyt ovat erityisen kehittämisen kohteena.

Materiaalit:

Espoon työväenopistossa noudatetaan kestävän kehityksen mukaisia periaatteita, joihin kuvataidetiimi ohjaa tuntiopettajiaan. Opettajat ovat kussakin taideaineessa asiantuntijoita ja ohjaavat kursseille tulevia opiskelijoita materiaalivalinnoissa ja työvälineiden käytössä.

Opetuskokonaisuuksien tuntimäärät ja sisällöt

Opintokokonaisuudet 1-7 sisältävät perusopintojen osuuden 7 X 50 tuntia. Perusopinnot sisältävät 33 tuntia lähiopetusta, 3 tuntia opintoihin orientointia ja henkilökohtaisen opintosuunnitelman laadintaa, sekä vaihdellen 14 tuntia verkko - opintoja, tutorointia, näyttely- yms. vierailuja sekä omaa työskentelyä, yhteensä 350 tuntia.

Opintokokonaisuudet 1 - 7 sisältävät työpajaopintoja yhteensä 138 tuntia. Työpajaopinnot, 12 - 30 tuntia per työpaja, sisältävät lähiopetusta, näyttely- yms vierailuja, luentoja. Työpajaopintoina järjestetään kunkin opintokokonaisuuden oppisisältöjä käsitteleviä ja tukevia kursseja.

Opintokokonaisuuksien 1 - 7 tuntimäärä on yhteensä 488 tuntia. Lukukausimaksu maksetaan 5 X 70 tunnilta + 5 X 2 tuntia opetuksen kehittämisestä tuntiopettajille maksettava osuus. Kesälukukausien tuntimäärä on 2 X 50 tuntia.

Opintokokonaisuudet 8 - 9 sisältävät opintokokonaisuuksille henkilökohtaisessa opintosuunnitelmassa nimettyjen tavoitteiden mukaisia syventäviä opintoja yhteensä 100 tuntia (esim. lähiopetusta 63 tuntia, verkko - opintoja 17 tuntia, luennot 10 tuntia, vierailut 10 tuntia) sekä työpajaopintoja 36 tuntia.

Opintokokonaisuuksien 8 - 9 yhteenlaskettu tuntimäärä on 136 tuntia. Lukukausimaksu maksetaan 2 X 68 tuntia + 2 X 2 tuntia opetuksen kehittämisestä tuntiopettajille maksettava osuus.

Opintokokonaisuus 10 on opiskelijan päättötyö, johon on varattu opetussuunnitelmassa 76 tuntia. Tuntimäärä sisältää oman työskentelyn osuuden 50 tuntia, päättötyön ohjauksen 4 tuntia, ryhmän yhteistä tutorointia, näyttelyvierailuja yms. 8 tuntia, lopputyöesittelyn (esim.näyttelyn, performanssi esityksen tms.) valmistamiseen 11 tuntia sekä henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen opintokokonaisuuksia 8-9 koskien 3 tuntia.

Lukukausimaksu maksetaan 1 X 26 tuntia + mahdollinen työskentelytilasta maksettava kurssimaksu lopputyön valmistamista koskien.

Opintokokonaisuuksien teemoja

Kuvataiteen yleisen oppimäärän opinnot muodostuvat kymmenestä opintokokonaisuudesta, joihin sisältyy perus- ja työpajaopintoja. Opintokokonaisuudet sisältävät taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmassa mainitut kuvataiteen oppisisällöt.

Tässä työpaperissa esitetty opetuksen rakenteen malli on voimassa opintojen käynnistämishetkellä. Malli mahdollistaa taiteen perusopetusta antavien tuntiopettajien kanssa yhteistyössä tapahtuvan jatkuvan kehittämistyön. Opintokokonaisuuksissa opittavat asiat määrittyvät valitun teeman ja kuvataiteen oppisisältöjen mukaan. Kehitystyössä hahmotellaan oppisisältöjen erilaisten yhdistelmien avaamia mahdollisuuksia opetuksen suhteen.

Opintokokonaisuuksissa 1 - 7 oppisisältöjä yhdistellään valitun teeman puitteissa. Opintokokonaisuuksien teemoittelussa hyödynnetään pääkaupunkiseudun kulttuuritoimijoiden antia. Keskeisiä kuvataiteen oppisisältöjä kuljetetaan asteittain edeten useissa opintokokonaisuuksissa. Opintokokonaisuuksissa 8 ja 9 opiskelijat valitsevat opintokokonaisuuteen päättötyötään tukevia sisältöjä. Opintokokonaisuus 10 muodostuu opiskelijan päättötyöstä.

Opintokokonaisuus 1 (syksy) Pinta ja syvyys

Oppisisällöt: taidehistoria, piirustus ja maalaus, kuvanveisto.
- rytmin, liikkeen, ajan, perspektiivin ja tilan käsitteistä kuvataiteessa.

Opintokokonaisuus 2 (kevät) Maalaten

Oppisisällöt: piirustus ja maalaus, taidehistoria
- taidehistoriaa, taiteesta yhteiskunnallisena ilmiönä, väri- ja materiaalioppia, sommittelua, työturvallisuusnäkökohtia.

Opintokokonaisuus 3 (kesä) Painalluksia

Oppisisällöt: taidegrafiikka, tekstiili.

Opintokokonaisuus 4 (syksy) Kosketus ja väline

Oppisisällöt: arkkitehtuuri ja ympäristön suunnittelu, muotoilu ja keramiikka.

Opintokokonaisuus 5 (kevät) Tarina

Oppisisällöt: monitaiteelliset työmuodot, taidehistoria, taiteidenvälisyys, performanssi ja kuvallinen media

Opintokokonaisuus 6 (kesä) Suureen ääneen

Oppisisällöt: Ympäristö- ja yhteisötaide, kuvanveisto, taidehistoria ja kyseenalaistaminen, valokuva.

Opintokokonaisuus 7 (syksy) Viestejä maailmalle
Oppisisällöt piirustus, sarjakuva, elokuva ja video, valokuva.

Opintokokonaisuus 8 (kevät) Omalla äänellä 1
Oppisisällöt: opiskelijat valitsevat opintokokonaisuuteen päättötyötään tukevia sisältöjä.

Opintokokonaisuus 9 (kesä) Omalla äänellä 2
Oppisisällöt: opiskelijat valitsevat opintokokonaisuuteen päättötyötään tukevia sisältöjä.

Opintokokonaisuus 10 Päättötyö
Päättötyö tehdään opintokokonaisuuksien 8 - 9 kuluessa. Opiskelija esittää päättötyölleen ohjaajaa, joka ohjaa työprosessia ja antaa työstä palautetta suunnitellun tuntimäärän mukaisesti.

Kuvataiteen oppisisältöjen annetut tuntimäärät vaihtelevat opiskelijakohtaisesti heidän tekemiensä valintojen (opintokokonaisuudet 8-9) mukaisesti.